

אסתר פרק ט

- ו(א) ובשנים עשר חדש הוא חדש אדר בשלושה עשר יום בו אשר הגיע דבר המלך ודתו להעשות ביום אשר שברו איבי היהודים לשלוט בהם ונהפוך הוא אשר ישלטו היהודים המה בשנאייהם:
- ו(ב) נקהלו היהודים בעריהם בכל מדינות המלך אחשוורוש לשלח יד במקשי רעתם ואיש לא עמד לפניהם כי נפל פחדם על כל העמים:
- ו(ג) וכל שרי המדינות והאחשדרפנים והפחות ועשי המלאכה אשר למלך מנשאים את היהודים כי נפל פחד מרדכי עליהם:
- ו(ד) כי גדול מרדכי בבית המלך ושמעו הולך בכל המדינות כי האיש מרדכי הולך וגדול: פ
- ו(ה) ויכו היהודים בכל איביהם מפתח רב והרג ואבדו ויעשו בשנאייהם כרצונם:
- ו(ו) ובשושן הבירה הרגו היהודים ואבד חמש מאות איש:
- ו(ז) ואתו פרשנדתא ואתו דלפון ואתו אספתא:
- ו(ח) ואתו פורתא ואתו אדליא ואתו ארידתא:
- ו(ט) ואתו פרמשתא ואתו אריסי ואתו ארדי ואתו ויזתא:
- ו(י) ועשרת בני המן בן המדתא צר היהודים הרגו ובבזה לא שלחו את ידם:
- ו(יא) ביום ההוא בא מספר ההרוגים בשושן הבירה לפני המלך: ס
- ו(יב) ויאמר המלך לאסתר המלכה בשושן הבירה הרגו היהודים ואבד חמש מאות איש ואת עשרת בני המן בשאר מדינות המלך מה עשו ומה שאלתה ויגתן לה ומה בקשתה עוד ותעש:
- ו(יג) ותאמר אסתר אם על המלך טוב ינתן גם מחר ליהודים אשר בשושן לעשות כדת היום ואת עשרת בני המן יתלו על העץ:
- ו(יד) ויאמר המלך להעשות כן ותנתן דת בשושן ואת עשרת בני המן תלו:
- ו(טו) ויקהלו היהודים אשר בשושן גם ביום ארבעה עשר לחדש אדר ויהרגו בשושן שלש מאות איש ובבזה לא שלחו את ידם:
- ו(טז) ושאר היהודים אשר במדינות המלך נקהלו ועמד על נפשם ונחל מאיביהם והרג בשנאייהם חמשה ושבעים אלף ובבזה לא שלחו את ידם:
- ו(יז) ביום שלשה עשר לחדש אדר ונחל בארבעה עשר בו ועשה אתו יום משתה ושמחה:
- ו(יח) והיהודיים והיהודים אשר בשושן נקהלו בשלשה עשר בו ובארבעה עשר בו ונחל בחמשה עשר בו ועשה אתו יום משתה ושמחה:
- ו(יט) על כן היהודים הפרוזים הפרזים הישבים בערי הפרזות עשים את יום ארבעה עשר לחדש אדר שמחה ומשתה ויום טוב ומשלוח מנות איש לרעהו: פ
- ו(כ) ויקתב מרדכי את הדברים האלה וישלח ספרים אל כל היהודים אשר בכל מדינות המלך אחשוורוש הקרובים והרחוקים:
- ו(כא) לקיים עליהם להיות עשים את יום ארבעה עשר לחדש אדר ואת יום חמשה עשר בו בכל שנה ושנה:
- ו(כב) כימים אשר נחו בהם היהודים מאיביהם והחדש אשר נהפך להם מגון לשמחה ומאכל ליום טוב לעשות אותם ימי משתה ושמחה ומשלוח מנות איש לרעהו ומתנות לאביונים:
- ו(כג) וקבל היהודים את אשר החלו לעשות ואת אשר כתב מרדכי אליהם:
- ו(כד) כי המן בן המדתא האגגי צר כל היהודים חשב על היהודים לאבדם והפיל פור הוא הגורל להמם ולאבדם:
- ו(כה) ובבאה לפני המלך אמר עם הספר ישוב מחשבתו הרעה אשר חשב על היהודים על ראשו ותלו אתו ואת בניו על העץ:
- ו(כו) על כן קראו לימים האלה פורים על שם הפור על כן על כל דברי האגרת הזאת ומה ראו על ככה ומה הגיע אליהם:
- ו(כז) קימו וקבל וקבלו היהודים עליהם ועל זרעם ועל כל הנלוים עליהם ולא יעבור להיות עשים את שני הימים האלה ככתבם וכזמנם בכל שנה ושנה:
- ו(כח) והימים האלה נזכרים ונעשים בכל דור ודור משפחה ומשפחה מדינה ומדינה ועיר ועיר וימי הפורים האלה לא יעברו מתוך היהודים וזכרם לא יסוף מזרעם: ס
- ו(כט) ותכתב אסתר המלכה בת אביתל ומרדכי היהודי את כל תקופת ימי אגרת הפורים הזאת השנית:

(ל) וַיִּשְׁלַח סִפְרָיִם אֶל-כָּל-הַיְהוּדִים אֶל-שִׁבְעַת וְעֶשְׂרִים וּמֵאָה מְדִינָה מַלְכוּת אַחְשָׁרוֹשׁ דְּבַרִי שְׁלוֹם וְאַמֶּת:
(לא) לְקִיָּם אֶת-יְמֵי הַפְּרִים הָאֵלֶּה בְּזִמְנֵיהֶם כְּאִשְׁרֵי קִיָּם עֲלֵיהֶם מְרַדְּכֵי הַיְהוּדִי וְאֶסְתֵּר הַמֶּלֶכָה וְכִאֲשֶׁר קִיָּמוּ עַל-
נַפְשָׁם וְעַל-זִרְעָם דְּבַרִי הַצְּמֹת וְזַעֲקָתָם:
(לב) וּמֵאֲמֵר אֶסְתֵּר קִיָּם דְּבַרִי הַפְּרִים הָאֵלֶּה וְנִכְתָּב בַּסֵּפֶר: פ

אסתר פרק י

v (א) וַיִּשֶׁם הַמֶּלֶךְ אַחְשָׁרֵשׁ אַחְשָׁרוֹשׁ מִסַּע-הָאָרֶץ וְאֵי הַיָּם:
(ב) וְכָל-מַעֲשֵׂה תִקְפוֹ וְגִבּוֹרָתוֹ וּפְרִשְׁתֵּי גְדֻלַּת מְרַדְּכֵי אֲשֶׁר גָּדְלוּ הַמֶּלֶךְ הַלּוֹא-הֵם כְּתוּבִים עַל-סֵפֶר דְּבַרִי הַיָּמִים לְמַלְכֵי
מְדֵי וּפְרָס:
v (ג) כִּיּוֹ מְרַדְּכֵי הַיְהוּדִי מִשְׁנֵה לְמַלְכָּה אַחְשָׁרוֹשׁ וְגִדּוּל לַיְהוּדִים וְרִצְיָ לְרַב אֶחָיו דְּרַשׁ טוֹב לְעִמּוֹ וְדִבְרֵי שְׁלוֹם לְכָל-זֶרְעוֹ:

אור חדש למהר"ל אסתר פרק ט סימן א

(א)...ורבים מעמי הארץ מתיהדים וגו' כי נפל פחד היהודים עליהם (אסתר ח, יז) ובפסוק נקהלו כתיב ואיש לא עמד בפניהם כי נפל פחדם על כל העמים (שם ט, ב) ובפסוק וכל שרי המדינות מנשאים את היהודים כי נפל פחד מרדכי עליהם (שם ג) בא הכתוב לומר כי כאשר נתלה המן ונתן להם המלך הכח לעשות נקמה באויביהם נפל פחד היהודים עליהם והדבר הזה ראוי כאשר נצחו המן כי הוא האויב הגמור שכל אחד היה מפחד לעשות דבר כנגד ישראל שלא יהיה נעשה לו כמו שנעשה להמן ועמי הארץ אשר אין בהם כח כ"כ היה גורם פחד היהודים עד שהיו מתיהדים לגמרי כי כל שתי אומות מחולקת ואף שאינם שונאים מ"מ הם מחולקים וכל אחת זה נגד זה וכאשר נפל פחד יהודים עליהם היו מתיהדים עד שלא היה כנגדם כלל וזה אמר כנגד עמי הארץ שהם מקבילים היראה ביותר ואח"כ אמר כנגד אותם שאין להם יראה מהם שהם אנשי חיל כנגדם אמר כי אין איש עמד בפניהם אותו שנקרא איש מפני שהוא גבור חיל לא עמד בפניהם מפני הפחד ושרי המדינות שהם גדולים וחשובים שאין לומר בהם שיש להם יראה אדרבא הכל יראים מהם וכנגד זה אמר דמ"מ היו מנשאים הם היהודים כי נפל פחד מרדכי עליהם וכיון שנפל פחד מרדכי עליהם אף על שרי המדינות היו גורם שכל שרי המדינות היו מנשאים אותם

וכל עם יש בהם שלשה חלקים החלק האחד הם סתם בני אדם ואינם חשובים ואינם גבורים רק סתם בני אדם וכנגד אלו אמר ורבים מעמי הארץ מתיהדים שהיו מתחברים עליהם ועוד יש חלק שהם גבורים ואנשי חיל ואינם נכנעים שיהיו תחת אחר עד שיהיה אחר מושל עליו וכנגד זה אמר ואיש לא עמד בפניהם כי נפל פחדם על כל העמים כי איש הוא גבור חיל לכך אמר כי איש לא עמד בפניהם ויש שהם חשובים בעצמם והם השרים בעם ובאלו לא שייך שיהיו הם גבורים עליהם כאשר הם השרים במדינה ולהם המדינה וכנגד אלו אמר שהיו השרים האלה מנשאים את היהודים עד שהיה ניכר מעלת ישראל אצל הכל או שהיו מתיהדים ומתחברים אליהם או שהיו הם גבורים ומושלים עליהם והם תחתיהם או שהיו מנשאים את היהודים למעלה עד שהיו עליהם ויש לך להבין אלו דברים

ודע כי היו זוכים לאלו ג' דברים בזכות האבות כי בזכות יעקב היו מתיהדים כי מתיהדים שקבלו אחדות הש"י וזה היה בזכות יעקב בפרט כדאיתא בפסחים (נו, א) כי ע"י יעקב קבלו ישראל אחדות ואמרו שמע ישראל ה' אלקינו ה' אחד וזהו מתיהדים אל תקרי יהודי אלא יחודי כמו שהתבאר למעלה וכנגד יצחק נפל פחדם על כל העמים כמו שנאמר ופחד יצחק היה לי ולכך זכו לזה ולכך נאמר כאן נפל פחדם על כל העמים מה שלא נאמר במקום אחר וכנגד אברהם אמר ושרי המדינות מנשאים אותם כי אברהם נקרא נשיא אלקים אתה בתוכינו לכך בשביל זה זכו שהיו מנשאים את היהודים כי נפל פחד מרדכי עליהם כי אף על גב כי אלו השרים לא היה עליהם פחד ישראל מכל מקום פחד מרדכי היה עליהם ובשביל כך היו מנשאים את היהודים כלל הדבר כי מעשה המן היה גורם היראה מפני ישראל וזה היה מן השם יתברך. Another case of Ma'asei Avot Siman LeBanim.

...ועוד אמר במדרש (אסתר רבה ו, ב) איש יהודי היה בשושן הבירה איש מלמד שהיה מרדכי שקול בדורו כמשה בדורו דכתיב (במדבר יב, ג) והאיש משה עניו מאד מה משה היה עומד בפרץ דכתיב (תהלים קו, כג) ויאמר להשמידים לולי משה בחירו עמד בפרץ וגומר אף מרדכי כן דכתיב (אסתר י, ג) דורש טוב לעמו עד כאן, רצה לומר כי מפני שהיה משה מיוחד שהוא איש אלקים מה שלא תמצא באחר וגם מרדכי כאשר היה גובר על המן והיה מאבדו מן העולם הגיע מרדכי אל מעלה העליונה שהיה מיוחד שלא היה אל אחר וכמו שהתבאר למעלה, ולכך היה דומה למשה כי המן המלך גדלו על הכל וכמו שכתוב (שם ג, א) וישם את כסאו מעל כל השרים ועל זה היה גובר מרדכי במעלתו הקדושה העליונה שנתן אליו ולכך היה מרדכי דומה למשה שיש לו מעלה אלקית מיוחדת על כל וכשם שקרא הכתוב משה איש מפני שהיה איש פרטי שאין כמותו וכך היה מרדכי מיוחד במעלתו וכמו שמשה היה עומד בפרץ כלומר שהיה משלים את ישראל אף מרדכי היה השלמת ישראל...

מלבי"ם אסתר פרק ט סימן ג

(ג) וכל שרי המדינות, שהם ידעו מן הספרים החתומים, והם לא פחדו מן היהודים כלל כי ידעו שגם הם נתונים ליהרג ויכולים לשלוח יד בם מצד הפקודה הראשונה, היו יכולים לעמוד לעזרת צוררי היהודים ולאחוז הספרים הראשונים, או עכ"פ לעמוד מנגד ולא לעזור לשום אחד מן הכתות, אבל הם לא כן עשו רק היו מנשאים את היהודים לעזרם נגד צורריהם והעלימו האגרות הראשונות, וזה לא היה מפחד היהודים, רק כי נפל פחד מרדכי עליהם, ויראו שמרדכי ינקום בם:

מלבי"ם פרק ט פסוק ד

(ד) כי גדול, יש שרים המיוחדים להנהגת בית המלך, ויש המיוחדים להנהגת המדינה, ויש המיוחדים ללחום עם אויבי המלך מבחוץ ולכבוש מדינות, והשרים האלה אם מצליחים הם הולכים וגדולים תמיד כל עוד שירבו לכבוש מדינות ולעשות חיל, אומר כי מרדכי היה כולל שלשה המשרות האלה. (א) כי היה גדול בבית המלך עצמו ורב ביתו, (ב) ושמעו הולך בכל המדינות. כי היה משנה למלך להנהיג המדינות, (ג) כי האיש מרדכי הולך וגדול, ע"י שהכניע מדינות רבות תחת מלכות אחשורוש כמ"ש (בסימן י' פסוק א'): "5-tool player"

רש"י אסתר פרק ט פסוק י

(י) עשרת בני המן - ראיתי בסדר עולם אלו עשרה שכתבו שטנה על יהודה וירושלים כמו שכתוב בספר עזרא (עזרא ד) ובמלכות אחשורוש בתחלת מלכותו כתבו שטנה על ישיבי יהודה וירושלם, ומה היא השטנה לבטל העולים מן הגולה בימי כורש שהתחילו לבנות את הבית והלשינו עליהם הכותים והחדילום וכשמת כורש ומלך אחשורוש והתנשא המן דאג שלא יעסקו אותן שבירושלים בבנין ושלחו בשם אחשורוש לשרי עבר הנהר לבטלן:
ובבזה לא שלחו את ידם - שלא יתן המלך עין צרה בממו:

אבן עזרא

(י) ובבזה לא שלחו - שם מפעלי הכפל על משקל רנה גם זאת עצה טובה שהיתה הבזה לאוצרות המלך לרצותו:
אור חדש למהר"ל

(י)...וכן אמרו בגמרא (מגילה טז, ב)¹ ואת פרשנדתא ואת דלפון עשרת בני המן אמר רבי חייא דמן יפו עשרת בני המן ועשרת בעי לממרינו בנשימה אחת מאי טעמא דכולהו בהדי הדדי נפקא נשמתיהו אמר רבי יונה אמר רבי זירא וי"ו דויזתא צריך לממתחה בזקיפא מאי טעמא דכולהו בחדא זקיפא אזדקיפו, ופי' זה כי הפסוק הזה בא לומר כי זרע עמלק והם אלו עשרת בני המן היו מתנגדים אל השם יתברך מצד שהוא אחד כמו שהתבאר במגילה הזאת הרבה פעמים ומצד שהוא יתברך שמו אחד בא האבוד לזרע עמלק שכל זמן שזרע עמלק בעולם אין נראה אחדותו בעולם ומפני כי בטול שלהם מן השם יתברך שהוא אחד ולכך יצאה נשמתם באחד ונתלו בזקיפה אחת הכל מצד הזה שהיה זרע עמלק מתנגד לשם המיוחד המורה שהוא יתברך אחד, ויש באדם שני דברים הגוף והנשמה ולכך הנשמה יצאה לכל עשרה כאחד כמו שראוי ואל גופם היה התליה גם כן כאחד וכל אלו הדברים הכל להודיע כי הוא יתברך אחד ואין עוד וממנו בא המפלה לזרע עמלק שהם נגד אחדותו יתברך ואם לא כן למה יצאת נשמתם כאחד אלא מפני כי המכה באה להם מן השם יתברך שהוא אחד בלבד לכך היתה המכה ג"כ בפעם אחד ולא מחולק רק אחד, וגם בשביל שעשה עצמו ע"ז והיה פוגע במה שהוא יתברך אחד לכך נתלו בניו כאחד ויצא נשמתם כאחד ומפני כי המן יצא מכלל העולם שמאמינים באחדותו יתברך ועשה עצמו כלל בפני עצמו לכך עשרה מבניו אשר עשרה הם כלל אחד נתלו ויצא נשמתם כאחד. ובגמרא (שם) אמר רבי חנינא בר פפא דרש רבי שילא איש כפר

¹ And Parshandatha . . . the ten sons of Haman. R. Adda from Joppa said: The ten sons of Haman and the word 'ten' [which follows] should be said in one breath. What is the reason? Because their souls all departed together. R. Johanan said: The waw of waizatha must be lengthened like a boat-pole of the river Libruth. What is the reason? Because they were all strung on one pole. R. Shila, a man of Kefar Temarta, drew a lesson from this saying, All the songs [in Scripture] are written in the form of a half brick over a whole brick, and a whole brick over a half brick, with the exception of this one and the list of the kings of Canaan which are written in the form of a half brick over a half brick and a whole brick over a whole brick. What is the reason? So that they should never rise again from their downfall.

תמרתא כל השירות כלן אריח על גבי לבינה ולבינה על גבי אריח חוץ משירה זו ושירת כנען שהיא אריח על גבי אריח ולבינה על גבי לבינה מאי טעמה אמר רבי אבהו שלא תהיה תקומה למפלתן של רשעים, פירש זה כי כל שאר השירות שהרויח השם יתברך לישראל מצרתן והוציא אותם מיד האומות ודבר זה הרוחה כאשר הוציא אותם מצרתן ולכך השירה אריח על גבי לבינה ולבינה על גבי אריח כי כאשר הוא בציור הזה יש לו רוחב וכך ראוי הרוחב אל כל השירות כאשר השם יתברך הרחיב להם וגאלם מיד האויב ומכל מקום אף שגאל השם יתברך את ישראל ממצרים מכל מקום לא היה מאבד מצרים כולם רק שהוציא את ישראל מתוכם והרויח לישראל מגלותם ולכך השירה הזאת ושאר השירות לא באו רק על הרווחת ישראל ולכך השירה הזאת ושאר שירות שהם על הרווחת ישראל הם אריח על גבי לבינה שהוא מורה על הרוחה שיש לו קיום וכך הוא הרווחת ישראל אבל כאן לא היה השירה על הרווחת ישראל רק שהפיל אויביהם עד שהגיע להם כליון ואבוד גמור ועל זה באה השירה הזאת של עשרת בני המן ולא בא העיקר על ההרוחה של ישראל כי אף שיצאו מהמן לא היו נגאלים לגמרי...

פסיקתא זוטרתא (לקח טוב) אסתר פרק ט סימן יט
[יט] ומשלוח מנות איש לרעהו. אין פחות מב' מנות: ומתנות לאביונים. לא אמר לאביון שתי מתנות, אלא לכל אחד ואחד מתנתו:

רש"י

(יט) הפרזים - שאינם יושבים בערי חומה בארבעה עשר ומוקפין חומה בט"ו כשושן והיקף זה צריך שיהיה מימות יהושע בן נון" כך דרשו ולמדו רבותינו:

אור חדש למהר"ל

(יט) ועשו אותו יום משתה ושמחה (אסתר ט, יז) ובפסוק שאחריו כתיב (שם ט, יט) שמחה ומשתה, ובפסוק שאחריו (שם כב) ימי משתה ושמחה ופי' זה כי המשתה הוא יותר מן השמחה ולכך שייך לומר ימי משתה ושמחה כי היום נקרא על שם שבו משתה ושמחה אבל אין נקרא על שם השמחה שאינו כ"כ גדול כמו המשתה ולכך נקרא היום על שם המשתה ולכך כתיב (שם) ועשו אותו יום משתה ושמחה סמך משתה אל יום וכן ימי משתה ושמחה נקראו הימים על שם המשתה ולא נקראו על שם השמחה אבל עושים את יום י"ד שמחה ומשתה ר"ל שעושים בו שמחה ומשתה ואין הפירוש שהיום הוא משתה ושמחה רק אמר שעושים בו שמחה ומשתה כי המשתה יש בו השתיה וגם השמחה, ולכך יש להקדים השמחה כי השמחה הוא קודמת שאין לזה שום הכנה ומיד יכול להיות לו שמחה אבל המשתה צריך אליה הכנה ג"כ לתקן הסעודה וגם יש בו השמחה, לכך השמחה היא קודמת ולכך כתיב (שם יט) עושים את יום י"ד שמחה ומשתה לומר כי הם עושים שמחה ומשתה כי אין לפרש יום של משתה רק כאשר דבק משתה אל יום לגמרי כמו ועשו אותו יום משתה ושמחה זה יש לפרש יום של משתה,

ועוד נראה כי מפני שכתוב אחריו ויום טוב לכך אמר ימי שמחה ומשתה וי"ט (שם) כי כל אחד הוא יותר כי כאשר האדם שמח הוא בשלימות הפך כאשר יש לו צער שהוא בחסרון וכאשר יש לו משתה הוא יותר בשלימות כי במשתה הוא טוב לב לגמרי וכאשר יש לו י"ט הוא יותר בשלימות ולכך הוסיף לומר ומשלוח מנות איש לרעהו כי כאשר האדם הוא בשלימות לגמרי הוא ג"כ משפיע לאחרים מטובו כמו שהתבאר למעלה אצל ויתן משאות כיד המלך וכאשר עצמו חסר ואינו בשלימות אין משפיע לאחרים ולכך כל אלו דברים שזכר ר"ל שיהיה האדם בשלימות ויוסיף עוד שלימות על שלימותו עד שהוא משפיע לאחר אבל בשאר מקום בודאי ראוי להקדים משתה לשמחה כי מתוך המשתה בא לידי שמחה רק במקום שבא לומר שהיה מוסיף שלימות על שלימות בזה מקדים שמחה תורה תמימה

(יט) היהודים הפרזים - כרכין המוקפין חומה מימות יהושע בן נון קורין את המגילה בט"ו באדר, דכתיב על כן היהודים הפרזים עושים את יום ארבעה עשר לחודש אדר, מדפרזים בי"ד - מוקפים בט"ו, אשכחן עשיה, זכירה מנלון), אמר קרא (כ"ח) זכרים ונעשים, איתקש זכירה לעשיה. ומנלן דתלי בימות יהושע בן נון, אתי פרזי פרזי מן לבד מערי הפרזי (פ' דברים) מה התם מימות יהושע בן נון אף הכא מימות יהושע בן נון? (מגילה ב' ב'):
הישיבים בערי הפרזות - בן עיר שהלך לכרך וכן כרך שהלך לעיר(ח), אם עתיד לחזור למקומו קורא כמקומו. אמר רבא, והוא שעתיד לחזור לבילי י"ד, דכתיב על כן היהודים הפרזים היושבים בערי הפרזות, הא קמ"ל, דפרוז בן יומו נקרא פרוז, ומדפרוז בן יומו נקרא פרוז מוקף בן יומו נקרא מוקף(ט) (שם י"ט א):

מלבי"ם אסתר פרק ט פסוק כא

(כא) ...לקים, וע"פ המבואר למעלה ראה מרדכי לחלק בין הפרזים להמוקפים, שהפרזים יעשו בי"ד והמוקפים בט"ו, ויש בזה טעם נכון, כי הגזרה של המן שהיה להשמיד ולאבד את כל היהודים ביום אחד, בודאי לא היתה מוגבלת

לאמר שאין להם רשות להרוג רק ביום י"ג ואם יותרו יהודים אשר לא יהרגו ביום י"ג יהיו לפלטה, כי מחשבת המן היה להכחידם מגוי עד שלא יזכר שם ישראל עוד, ובודאי היה הכונה שביום י"ג יתחילו להשמידם בכל מדינות המלך, וכ"ש אם יתראה אח"כ יהודי אשר יסתר ביום י"ג יהרגוהו גם אח"כ, וכן אם עיר אחת ישגבו בה היהודים ביום י"ג ולא יוכלו להאבידם בו ביום שהיתה הפקודה שיהרגוהו אח"כ. עפ"ז אחר שבאו האגרות האחרונות אשר כתוב בהם שיש רשות לישראל להרוג את צורריהם ביום י"ג והרשות הזו נגבל רק על יום י"ג, כי לא היתה הפקודה שישמידו את כולם, והראיה שהלא אסתר ברצותה שהיהודים אשר בשושן יהרגו גם ביום י"ד, הוצרך המלך ליתן ע"ז דת חדש כמ"ש ותנתן דת בשושן, כי הדת הראשון לא היה רק על יום אחד, וממילא כשהגיע יום י"ד היו היהודים בסכנה גדולה, כי אחר שהפקודה הראשונה של המן לא נבטלה, ובה ניתן הרשות להרוג את היהודים גם אחר יום י"ג, ואם היו האויבים קמים עליהם להרגם, לא היו השרים יכולים להצילם וליתן להם תוקף ללחום באויביהם כי התוקף שלהם נשלם ביום י"ד ושמתה פקודת המלך מצוה רק שאויבי היהודים ישלטו בהם, לא המה בשונאיהם. ורק אחר שעבר יום י"ד וראו כי השרים העלימו הפקודה הראשונה לגמרי, ואויביהם לא הרימו יד אז נודע עיקר הנס, מעתה אחר שעשו הפורים ביום שנחו מאויביהם הנה כל המוקפים לא נחו עד יום ט"ו, ולכן צוה שיעשו פורים ביום ט"ו, אבל הפרזים ששם לא היו השרים ולא נמצאו כלל, והם בעצמם גברה ידם על שונאיהם היה נודע להם שעבר הסכנה מאתם תיכף ביום י"ד, כי אחר שהתגברו בי"ג לא היו מפחדים עוד, ולכן תקן להם הפורים ביום י"ד:

פסיקתא זוטרתא (לקח טוב) אסתר פרק ט סימן כב
[כב] כימים אשר נחו בהם היהודים. הוסיפו עליהם ב' ימים. כדתנן מגילה נקראת בי"א בי"ב בי"ג בי"ד בט"ו וי"ג הוא זמן קהילה לכל הוא, להולכי דרכים שאין להם מגילה נכנסים בקהל וקורין, אבל השמחה והמשתה אינם אלא בזמנם בי"ד או בט"ו:

אבן עזרא
(כב) וטעם כימים אשר נחו בהם היהודים - בעבור שחשבו שנותינו יוחשב בסוף המחזור בשנת החמה רק חדשינו הם אחר הלבנה והנה פירוש כימים שיהיו הימים קרובים בערך לימים הראשונים שהיו בהם הפורים וזה יתכן לנו תוספת אדר שני על כן הוצרך הכתוב לומר והחדש אשר נהפך להם ולעולם יהיה הסמוך לניסן בשנה פשוטה או מעוברת ומפרשים אמרו כי טעם והחדש על אדר שני ואחרים אמרו כי כימים יום ארבעה עשר וחמשה עשר ואם כן היה ראוי שיאמר ובחדש ולא והחדש:
אור חדש למהר"ל

(כב) והחדש אשר נהפך להם (אסתר ט, כב) וגו' מה שתולה זה בחודש כי המן היה אומר כי אדר שהוא סוף החדשים מורה על שישראל יש סוף להם ונהפך חודש זה לשמחה כי אדרבא בו קיום ישראל מצד הש"י אשר הוא מקיים את ישראל כי הוא יתברך הצורה האחרונה לישראל כמו שהתבאר למעלה ולכן אמר (שם) והחדש הזה נהפך מיגון לשמחה מאבל ליום טוב זכר שני דברים כי מה שנהפך מיגון לשמחה דהיינו שהיו יראים מן המן והגיעו אל השמחה שהיא שלימות האדם, ויותר מזה מאבל שהוא ההעדר אשר ההעדר הוא רע ונהפך ליום טוב שהוא טוב ולא אמר מאבל ליום טוב בלבד כי אף על גב דכתיב (שם ד, ג) אבל גדול ליהודים וזה בשביל שנגזר עליהם המיתה ואצל המיתה שייך אבל מכל מקום לא נעשה אף באחד מהם המיתה רק שהיו יראים מזה אבל יגון בודאי היה להם צער ויגון ועוד פי' מיגון לשמחה זה נאמר על כח הגופני שהוא בצער ונהפך אל השמחה אבל על כח בלתי גופני שייך לומר בו שהוא כאבל ואמר מאבל ליום טוב כי יום טוב שייך לומר על כח בלתי גופני כאשר האדם הוא בשלימות אלקי וידוע כי הי"ט שהוא יום קדוש שייך אל כח בלתי גופני ויש לאדם שלימות אלקי וזה מבואר. ומשלוח מנות איש לרעהו (אסתר ט, כב) וגו' המצוה היא בפורים יותר מן י"ט ולמה המצוה הזאת יותר ביום זה מן י"ט? אבל הדבר הזה ידוע ממה שהתבאר למעלה כי פורים הוא לישראל מפני שנצח את זרע עמלק אשר הם אויבים וצוררים ביותר וזה כי ישראל הם הפך זרע של עמלק כי כל זמן שזרע בעולם אין שמו אחד וישראל הם מיחדים שמו ערב ובוקר ובשביל זה הם עם אחד דביקים בו יתברך שהוא אחד ומפני שישראל עם אחד ראוי שיהיה בהם עם אחד ויהיה להם חבור ורעות גמורה לכן יש להם להחיות אביונים מצד שהוא אחיו והם עם אחד כדכתיב אצל מצות הצדקה אחיך (דברים טו, ז) כי מפני שהם אחינו יש לתת צדקה ולכך המצוה ביותר ביום זה בלבד הן משלוח מנות הן מתנות לאביונים ולעיל לא זכרו משלוח מתנות לאביונים וזה סיוע לפירוש אשר אמרנו כי למעלה בא לומר כי מאחר שהוציאם הש"י מן המן שבא לכלותם והיו ישראל עתה בשלימות הפך מה שהיו קודם זה שנתנו ישראל למיתה ולהעדר לגמרי ולכן ראוי שיהיו בשלימות לגמרי לעשות ימי משתה ושמחה וי"ט וגם להשפיע על אחרים, ולכן אמר ומשלוח מנות איש לרעהו, אבל מתנות לאביונים דבר זה הוא ענין אחר שנתן

ומשפיע לעני בשביל שהעני צריך לו ואם יש שלימות לנותן ומשפיע הלא יש חסרון למקבל שהוא העני ולכך אין מזכיר רק ומשלוח מנות איש לרעהו אבל מתנות לאביונים אין זה מצד שלימותו בלבד רק מצד חסרון המקבל שהוא עני אבל כאן בא להזכיר כל הדברים שיש עליהם לעשות ולכך זכר את שניהם כי סוף סוף מצד שהוא בשלימות יש לו להשפיע לעני ג"כ מפני שהוא אחיו לכך תמצא בכל המגילה כאשר באו לנצח כתיב (שם ד, טז) לך כנוס את כל היהודים, נקהלו היהודים (שם ט, ב) וכל זה כי במה שישראל הם עם אחד לכן עמהם הש"י הוא אחד ובזה הם גוברים על המן וזרעו שהם הפך אחדות הש"י ובשביל כך בפורים בפרט זאת המצוה משלוח מנות איש לרעהו ומתנות לאביונים בשביל כי אלו המצות הם תלויים בזה במה שישראל הם עם אחד ביותר מכל האומות. מלבי"ם

(כב) כימים אשר נחו, ר"ל כ"א יעשה הפורים ביום שנח מאויביו, הפרזים בי"ד והמוקפים בט"ו, כנ"ל. ועתה מבאר למה צוה לעשות משתה ומשלוח מנות, אומר והחדש אשר נהפך להם, כי שני דברים נהפך להם בחדש הזה, א' מיגון לשמחה, וב' מאבל ליום טוב, ונגד השמחה יעשו ימי משתה ושמחה, ונגד היו"ט, שעתה לא יכול מרדכי לתקן שיעשו יום טוב, כי אסור לגזור על כלל ישראל יום טוב חדשים, תקן מתנות לאביונים, שזאת לא קבלו הפרזים מעצמם, כי תכלית היו"ט היה לפרוש בו מהבלי העולם לעבודת ה' ותורתו, וצוה נגד זה שיתנו צדקה שהוא ג"כ מצוה:

תורה תמימה אסתר פרק ט פסוק כב
(כב) כימים - מגילה נקראת בי"א, בי"ב, בי"ג, בי"ד, בט"ו, מנא הני מילי, א"ר שמואל בר נחמני, אמר קרא, כימים אשר נחו וגו', כימים - לרבות י"א וי"ב. ואימא לרבות י"ב וי"ג - י"ג זמן קהלה לכל היא ולא צריך לרבווייא), ואימא ט"ז וי"ז (ב) - ולא יעבור כתיב (פ' כ"ז) (יג) [מגילה ב' א']:
לעשות אותם וגו' - סעודת פורים שחל להיות בשבת (מאחרין ולא מקדימין טו), אבל אין עושין אותה בשבת, מאי טעמא, דכיתב לעשות אותם ימי משתה ושמחה - את שמחתו תלויה בבית דין, יצא זה ששמחתו תלויה בידי שמים (טז) [ירושלמי מגילה פ"א ה"ד]:

והחדש וגו' - תני בשם ר' נתן, כל החדש כשר לקריאת המגילה (ז), מאי טעמא, דכתיב והחדש אשר נהפך להם וגו' (יח) ובלבד עד חמשה עשר בו, מאי טעמא ולא יעבר כתיב (פסוק כ"ז) (יט) [שם שם פ"א ה"א]:
ימי משתה ושמחה - א"ר יוסף, [אפילו למאן דאמר ביום טוב או כולו לה' או כולו לכם], בפורים הכל מודים דבעינן נמי לכם, מאי טעמא, ימי משתה ושמחה כתיב בהוכ) [פסחים ס"ח ב']:
משתה ושמחה - משתה - מלמד שאסור בתענית, שמחה - מלמד שאסור בהספד, אבל במלאכה מותר, מאי טעמא, יום טוב לא קבלו עליהו (מגילה ה' ב'):
ומשלח מנות וגו' - תנא רב יוסף, ומשלוח מנות איש לרעהו - שתי מנות לאיש אחד, ומתנות לאביונים - שתי מתנות לשני אנשים (כב) [מגילה ז' א']:

אור חדש למהר"ל אסתר פרק ט סימן כג
(כג) וקבל היהודים (אסתר ט, כג) וגו' אמר וקבל היהודים לשון יחיד כי קבלו כלם בשמחה וברצון ובקול אחד אמרו נעשה ונשמע וזהו וקבל ולא היו דעות מחולקות...

פסיקתא זוטרתא (לקח טוב) אסתר פרק ט סימן כו
[כו] ... קיימו למעלה מה שקבלו למטה ישראל: ועל כל הנלוים עליהם. אלו הגרים: ככתבם. של הלשונות: רש"י
(כו) על כן על כל דברי האגרת הזאת - נקבעו הימים האלה ולכך נכתבה לדעת דורות הבאים:
ומה ראו - עושי המעשים האלו שעשאום:
ומה הגיע אליהם - (1) מה ראה אחשוורוש שנשתמש בכלי הקודש (2) ומה הגיע עליהם שבא שטן ורקד ביניהם והרג את ושתי, (3) מה ראה המן שנתקנא במרדכי (4) ומה הגיע אליו שתלו אותו ואת בניו, (5) מה ראה מרדכי שלא יכרע ולא ישתחוה (6) ומה ראתה אסתר שזימנה להמן:

אבן עזרא
(כו) ... ומה ראו - בעבור שראו הפלאים:
ומה הגיע - באמצעות האזנים:
אור חדש למהר"ל

(כו) ... על כן על כל דברי האגרת הזאת (אסתר ט, כו) וגו', פי' על כן פירוש אל מה שאמר על כן קראו לימים האלה פורים על כן שיהיו הימים נכרים וידועים משאר ימי השנה ויהיו מקיימין אותם מידי שנה בשנה ובזה שיהיה נזכר כל אשר כתוב באגרת הזאת ובשביל זה ידעו הניסים אשר ראו בעיניהם והגאולה שהיה להם בשביל זה וכך פי' בתרגום יהונתן (שם) אבל בגמרא (מגילה יט, א) אמרו מהיכן קורא את המגילה ויוצא בה כדי חובתו (א) ר' מאיר אומר כולה (ב) ר' יהודא אומר מאיש יהודי (אסתר ב, ה) (ג) ר' יוסי אומר מאחר הדברים האלה (שם ג, א) (ד) ר' שמעון אומר מבלילה ההוא (שם ו, א), ר' הונא אמר מהכא, ומה ראו על ככה ומה הגיע אליהם (א) מאן דאמר כולה מה ראה אחשוורוש להשתמש בכלי בית המקדש על ככה שמלאו שבעים שנה למאי דחשיב ולא אפריקו ומה הגיע אליהם בא השטן ורקד ביניהם והרג את ושתי, (ב) מ"ד מאיש יהודי מה ראה מרדכי שנתקנא בהמן על ככה דשויה נפשיה עבודת אלילים ומה הגיע אליהם דמתרחיש להו ניסא, (ג) מ"ד מאחר הדברים האלה מה ראה המן שנתקנא בכל היהודים על ככה משום דמרדכי לא יכרע ולא ישתחוה ומה הגיע אליהם שתלו אותו ואת בניו על העץ, (ד) ומ"ד מבלילה ההוא מה ראה אחשוורוש להביא ספר הזכרונות על ככה דזמינתיה אסתר להמן ואסקיה אדעתיה למיעץ עצה עילויה דההוא גברא למקטליה ומה הגיע עליהם דאתרחיש להו ניסא, הנה נראה כן גם הם מפרשים הכתוב על כן על כל דברי האגרת הזאת כמו שפרשנו רק שפירשו מה ראו על ככה על התחלת הדבר שהיה סבה והתחלה אל עיקר הגאולה ומה הגיע אליהם הוא תכלית הגאולה וסבר ר' מאיר כולה צריך לקרות כי הריגת ושתי הוא תועלת אל הגאולה כדי שתבא אסתר תחתיה ור' יהודא סבר מאיש יהודי מפני שכאן מזכיר את מרדכי שהוא איש יהודי על שם שמסר נפשו על ע"ז כמו שעשה להמן ולפיכך ולא ישתחוה וממנו באה הגאולה עצמה ומ"ד מן אחר הדברים סבר כי הש"י גאלם מן הצרה שהגיע להם וזהו התחלה לגאולה והתחלת הצרה היה מה שגדל המלך את המן ומ"ד מן בלילה ההוא סבר התחלת הגאולה עצמה מן בלילה ההוא נדדה.

מלבי"ם
(כו) על כן באר שהשם שקראו לימים האלה פורים, היה על שם הפור להיות לזכר לתקפו של נס שהשם פורים מורה עליו שפור המן נהפך לפורנו כי המזל היה אז נגד ישראל ונהפך בהשגחת ה' המשדד המערכות: על כן מוסב למטה ור"ל ועל כל דברי האגרת הזאת שהודיע להם הכל בפרטות איך היה הנס בתקפו גם באותו יום כי ע"י האגרת נודע להם מה ראו על ככה וכל הענין בפרטות:

תורה תמימה
(כו) ומה ראו וגו' - מהו ומה ראו - מה ראה אחשוורוש שנשתמש בכלים של ביהמ"קד), על ככה - משום דחשיב שבעים שניו ולא אפרקינה), ומה הגיע אליהם - דקטל ושתיכו) [מגילה י"ט א]:

רש"י אסתר פרק ט פסוק כז
(כז) הנלוים עליהם - גרים העתידים להתגיר:
ככתבם - שתהא המגילה כתובה כתב אשורית:
אבן עזרא
(כז) הנלוים - הם הגרים:
ולא יעבור - אין רשאי יהודי לעוברו:
ככתבם - הטעם שתקרא המגלה ובעבור /בעבור/ שעזרא הסופר הפסיק הפסוקים ולא היה אחר שנים רבות ציוו חכמינו ז"ל שלא יפסוק הקורא אלא בסוף הפסוק:
בכל שנה ושנה - פשוטה או מעוברת והנה עתה הזכיר מה שקיימו היהודים כאשר כתב מרדכי לקיים עליהם:
אור חדש למהר"ל

(כז) קימו וקבלו היהודים עליהם (אסתר ט, כז) וגומר, מה שכתוב קודם קימו ואח"כ קבלו ולפי הסברא היה לכתוב קודם קבלו ואח"כ קימו רק מפני כי בראשונה החלו לעשות כאשר הרגו בשונאיהם ועשו משתה ושמחה בי"ד וט"ו ועתה בשנה שניה כאשר חזר ועשו יום טוב בזה קימו את אשר עשו בתחילה ולכך כתיב קימו ואח"כ כתב וקבלו היינו שהיו מקבלים ג"כ לעתיד וזהו וקבלו ומה שכתב קבל ...

בפרק ר' עקיבא (שבת פח, א) ויתיבבו בתחתית ההר אמר ר' אבדימי בר חמא מלמד שהקב"ה כפה עליהם הר כגיגית ואמר להם אם אתם מקבלים את התורה מוטב ואם לאו שם תהא קבורתכם אמר ר' אחא בר יעקב מכאן מודעא רבה לאורייתא אמר רבא אעפ"כ הדור קבלוה בימי אחשוורוש דכתיב (שם) קימו וקבלו היהודים קיימו מה שקבלו כבר ג"כ בא לתרץ מה שכתב קודם קימו ואח"כ קבלו ופירוש ע"י זה שקימו מגילת אסתר קבלו עליהם מה שהיה ראוי להם לקבל עליהם בהר סיני כי בימי מרדכי ואסתר שקבלו עליהם מקרא מגילה והוא מצוה אחת וכאלו היא כתובה בתורה שכך אמרו במסכת מגילה (יד, א) מ"ח נביאים ז' נביאות עמדו לישראל וכולם לא פחתו ולא

הוסיפו על תורת משה כי אם מקרא מגלה מאי דריש וכו' ולכך כאשר קיימו מצוה זאת ודבר זה היה מעצמם ולא שגזר עליהם ובה קבלו עליהם כל המצות בק"ו כי מצוה זאת שלא שמעו מן הש"י שהוא רוצה שיקבלו מצוה זאת אפילו הכי קבלו עליהם שאר מצות ששמעו כי הקדוש ברוך הוא רוצה שיהיו מקבלים כ"ש שהיו מקבלים עליהם אפילו לא כפה עליהם הר כגיגית ולכך כאשר קבלו עליהם מצוה זאת בזה היו מקבלים כל המצות ולכך כתיב (שם) קיימו וקבלו קיימו המצות שנתנו בסיני וקבלו עליהם עתה מקרא מגילה וכבר פרשנו כל זה בהקדמה ע"ש ויש לשאול דכאן אמרין דקרא דכתיב קיימו וקבלו בא ללמוד שקיימו עתה מה שקבלו והרי לעיל אמרנו כי קרא אתא ללמוד שקיימו למעלה מה שקבלו למטה ונראה כי אין זה קשיא כי בודאי שניהם ילפינן דאין לומר דקרא אתא ללמוד שקיימו למעלה מה שקבלו למטה דא"כ לכתוב קבלו וקיימו כי בודאי הם צריכים לקבל התחלה ואח"כ היו מקיימים אותה מלמעלה אבל כי דרשינן כי קיימו עתה מה שקבלו כבר אין קשיא מה שאמר קיימו וקבלו ולא אמר קבלו וקיימו כי הכתוב מדבר מה שהיה עתה ולא מה שהיה כבר ולהא לחודא לא אתי שקיימו עתה מה שקבלו כבר דא"כ לכתוב קיימו וקבלו ולא קיימו וקבלו דמשמע ב' דברים לכך צריך לומר שקיימו למעלה וקיימו למטה ועוד כי אף אם נאמר שקיימו עתה מה שקבלו כבר צריך לומר ג"כ שקיימו מגילה למעלה דאל"כ מה שקיימו מקרא מגילה עתה אין הקיום הזה הוא לקבלה שקבלו כבר כי מקרא מגילה אינו רק דרבנן בשלמא אי מקרא מגילה יש לו קיום למעלה וכאלו נתנה מצוה זאת מסיני הוי שפיר כיון שקיימו עתה מצוה זאת שהיא ג"כ מן הש"י דבר זה קבלה לכל המצות שנאמר ברוח הקודש כמו שנתבאר למעלה בהקדמה ע"ש אבל אם מצות מקרא מגילה אינו רק מדברי סופרים אין כאן קיום למה שקבלו כבר כי מצות מדברי סופרים ואיך דברי סופרים קיום אל התורה דבר זה אין לומר..

שלל דוד

(כז - כח) קיימו וקבלו היהודים וגו' וזכרם לא יסוף מזרעם

חז"ל [שבת פח, א] דרשו קיימו וקבלו דקאי על התורה שקבלוה מחדש ברצון שלא לטעון טענת מודעא, ולפי פשוטו קאי דוקא על הפורים ועל המגילה. והנה כבר כתבתי [ט, כח] דר"ל בירושלמי [מגילה ז, א] יליף דמגילת אסתר לא תתבטל, ויליף גז"ש, דגבי תורה כתיב [דברים ה, יט] קול גדול ולא יסף וכאן כתיב וזכרם לא יסוף. וזה שאמר קיימו וקבלו המגילה, כמו התורה שקיבלו מדכתיב קול גדול ולא יסף שחמשה חומשי תורה אינם בטלים לעולם, ה"נ קבלו עליהם וזכרם לא יסוף שלא תבטל, וא"כ ממילא דקבלו התורה ג"כ שלא לבטל לעולם.

מלבי"ם

(כז... ולא יעבור שלא ידמה לשאר גזרות שגזרו חכמים שב"ד אחר הגדול בחכמה ובמנין יכול לבטל דברי ב"ד חברו, אבל בזה התנו שלא יעבור ויתבטל בשום אופן...)

תורה תמימה

(כז)... ככתבם - הקורא את המגילה על פה לא יצא, מאי טעמא, ככתבם כתיבלא) [ירושלמי מגילה פ"ב ה"א]:

ככתבם וכזמנם - [הקורא את המגילה למפרע לא יצא. מאי טעמא, דכתיב ככתבם וכזמנם, מה זמנם למפרע לא אף כתבם למפרע לא] (לב) [שם שם]:

בכל שנה ושנה - רבן שמעון בן גמליאל אומר, קראו את המגילה באדר הראשון ונתעברה השנה קורין אותה באדר השני, מאי טעמא, דכתיב בכל שנה ושנה, מה כל שנה ושנה אדר הסמוך לניסן אף כאן אדר הסמוך לניסן, ואימא מה כל שנה ושנה אדר הסמוך לשבט אף כאן אדר הסמוך לשבט, מסתברא מסמכין גאולה לגאולה (מגילה ו' ב'):

פסיקתא זוטרותא (לקח טוב) אסתר פרק ט סימן כח

[כח] והימים האלה נזכרים ונעשים. מכאן שסעודת פורים אינה נוהגת אלא ביום:

משפחה ומשפחה. משפחות כהונה ולויה וישראל שמבטלים עבודתם ותורתם והולכים למקרא מגילה, ואף הנשים חייבות במקרא מגילה, שאף הן היו באותו הנס, שנאמר טף ונשים ביום אחד (אסתר ג, יג), ואינה נקראת בפחות מעשרה, ואפילו לנשים, וצריכה שרטוט כספר תורה, דכתיב דברי שלום ואמת. כאמיתתה של תורה: וימי הפורים האלה לא יעברו. אפילו לימות המשיח: וזכרם לא יסוף מזרעם. אפילו אבילי ציון וירושלים ששים ושמחים בהם, ורוחצים ומתכסים לבנים:

רש"י

(כח) נזכרים - בקריאת מגילה:

ונעשים - משתה ושמחה ויום טוב לתת מנות ומתנות:

משפחה ומשפחה - מתאספין יחד ואוכלים ושותין יחד וכך קבלו עליהם שימי הפורים לא יעברו:

וזכרם - קריאת מגילה:...

אור חדש למהר"ל

(כח) והימים האלה נזכרים ונעשים בכל דור ודור (אסתר ט, כח) וגו' נראה פשט הכתוב בכל דור ודור דהו' אמינא rationalizations for exemption: אותו דור שהיה בימי המן חייבים לעשות אבל דור שאחריו לא אף על גב דכתיב (שם כז) ועל זרעם הא ג"כ על זרעם שנולדו בימי המן רק שהיה קטנים ואף על גב דלאו בני קבלה הם אבל דור שלא היה בימי המן כלל לא, לכך צריך לכתוב בכל דור ודור, וכתיב (שם) כל משפחה ומשפחה לומר אף אם היה משפחה חשובה ביותר עד שאפשר לומר כי מתוך חשיבתם לא נעשה בהם דבר. וכל מדינה ומדינה שאפשר לומר כי כאשר הכרך הוא חזק אפשר לה להציל עצמה וא"כ לא היתה צריכה להצלה לכך אין צריכה לקיים ימי הפורים ועוד שהיא רחוקה מן הישוב שאין דרך לבא לשם בני אדם עם כל זה יהיו הימים נזכרים ונעשים כך נראה לפרש לפי הפשט...

נזכרים ונעשים (אסתר ט, כח) נזכרים היינו קריאת מגילה ונעשים עשיית משתה ושמחה ומשלוח מנות ומה שאמר נזכרים ונעשים ולא אמר והימים האלו יזכרו ויעשו מלמד שיהיו נזכרים ונעשים מן הש"י כי כך נגזר מן הש"י שיהיו הימים האלו לעולם וכמו שאמר אחר כך לא יסוף מזרעם. שלל דוד

(כח) וימי הפורים האלה לא יעברו מתוך היהודים וזכרם לא יסוף מזרעם במגילה דף ז' [ע"א] הביאו תנאי כמה פסוקים לראיה שמגילת אסתר ברוח הקודש נאמרה, רב יוסף אמר מהכא וימי הפורים האלה לא יעברו מתוך היהודים, רב נחמן בר יצחק אמר מהכא וזכרם לא יסוף מזרעם. ויש לדקדק שאר תנאי למה לא מייתי מהך קרא דוימי הפורים, דנראה ראייה פשוטה ואין עליה קושיא. ... תורה תמימה

(כח) והימים האלה - אין קורין את המגילה אלא עד שתנץ החמה, דאמר קרא והימים האלה נזכרים ביום אין בלילה לא [שם כ' א']:

והימים האלה - כל היום כשר לקריאת המגילה, דאמר קרא והימים האלה נזכרים לד' [שם שם]...: נזכרים ונעשים - מהו נזכרים ונעשים, נזכרים בקריאה ונעשים בסעודה (ירושלמי מגילה פ"א ה"א): משפחה ומשפחה - [מכאן סמכו חכמים לומר שהכפרים מקדימין לקריאת המגילה ליום הכניסה] (מ) [ירושלמי מגילה פ"א סוף הלכה א']:
מדינה ומדינה - לחלק בין הערים המוקפין חומה מימות יהושע בן נון למוקפין חומה מימי אחשורוש (מגילה ב' ב'): עיר ועיר - לחלק בין שושן לשאר עיירות (שם שם): לא יעברו וגו' - מלמד שאפילו אם כל המועדים יהיו בטלים אבל ימי הפורים לא יבטלומד (מדרש משלי): וזכרם לא יסוף - מלמד שמגילת אסתר לעולם לא תבטלמה (ירושלמי מגילה פ"א ה"ה): וזכרם לא יסוף - מכאן קבעו לה חכמים מסכתמו (שם פ"ב סוף הלכה ד'):

פסיקתא זוטרתא (לקח טוב) אסתר פרק י סימן א
[א] וישם המלך אחשורוש מס על הארץ וא"י הים. להתיש כח השרים שלא ימרדו בו, שנאמר וישב עליהם את אונם (תהלים צד, כג): ...

אבן עזרא
(א) וישם המלך אחשורוש מס על הארץ - שאיננה תחת מלכותו רק פחדו ממנו וכן על א"י הים הרחוקים ממנו והזכיר זה הכתוב להודיע כי הצליח בכל דרכיו ונראתה גבורתו אחר היות מרדכי לו למשנה:

אור חדש למהר"ל
(א) וישם המלך אחשורוש מס (אסתר י, א) הזכיר זה כאן שר"ל כי בשביל המעשה הגדול שעשה בהמן היה לאחשורוש אימת המלכות עד שהיו שומעים לו הכל אף על גב שהיה מטיל עליהם מס על הארץ עד שנעשו הכל רשים בימיו אפילו הכי היו שומעים אליו וקבלו המס עליהם וכל זה כאשר ראו אימת מלכות שעשה עם המן ולכך כתיב ג"כ אחריו וכל מעשה תקפו וגבורתו (שם ב) ג"כ שכל זה מפני אימתו כאשר היה גובר על המן ועל בניו נפל אימתו על הכל

ועוד יראה והיא עיקר כי אחשורוש שהגדיל את מרדכי דבר זה היה סבה שיהיה אחשורוש יותר גדול עד שהיו שומעים לו וקבלו גזירותו שהטיל מס עליהם וכדכתיב (שם א) וישם מלך אחשורוש מס על הארץ וכל מעשה תקפו וגבורתו ופרשת גדולת מרדכי (שם) ומה ענין זה לזה אלא לומר שהגיע אחשורוש למעשה תקפו וגבורתו מה שהיו מקבלים ממנו גזירת המסים הכל היה בשביל גדולת מרדכי אשר גדלו המלך וגומר ...

מלבי"ם

(א) וישם, מספר איך הצליח מרדכי בהנהגתו בעניי המלוכה שכבש מדינות רבות בחיל המלך עד ששם המלך מס על כל הארצות הסמוכים אל מלכותו, וגם על איי הים הרחוקים. וייחסו להמלך מצד כבודו כי באמת היה מרדכי העושה זאת:

פסיקתא זוטרותא (לקח טוב) אסתר פרק י סימן ג
[ג] כי מרדכי היהודי. על שכפר בע"ז נקרא יהודי, שכל הכופר בע"ז נקרא יהודי. דכתיב איתי גוברין יהודאין (דניאל ג, יב): משנה למלך אחשורוש וגדול ליהודים. שהיה ראש עליהם: ורצוי לרוב אחיו. מלמד שאין אדם יכול להוציא ידי חובתו לכל העם. שהרי לא נמצא טוב לישראל כמרדכי, וכתיב בו ורצוי לרוב אחיו ולא לכל אחיו, והוא היה דורש טוב לעמו, וכל הממון שלקח מבית המן נתן אותו לעבודת בית ה'. ודובר שלום לכל זרעו.
אדון השלום יפרוש שלומו על כל ישראל אמן:
רש"י

(ג) לרוב אחיו - ולא לכל אחיו מלמד שפירשו ממנו מקצת סנהדרין לפי שנעשה קרוב למלכות והיה בטל מתלמודו: לכל זרעו - מוסב על עמו לכל זרע עמו:

אבן עזרא

(ג) ורצוי לרב אחיו - כי אין יכולת באדם לרצות הכל בעבור קנאת האחים:

דורש טוב לעמו - די לו שיעשה טוב לאשר ידרשנו מעמו והנה הוא היה דורש לעשות טוב:

וזרעו - הם בניו ובני בניו ולעולם הבנים יפחדו מאביהם והוא היה דובר שלום בתחילה אפילו לבניו שהם כעבדיו ואף כי לעמו והנה הזכיר הכתוב גודל מעלתו וענותנותו כאשר הזכיר כן על משה אדונינו והאיש משה עניו מאד מכל האדם; חסלת מגלת אסתר:

אור חדש למהר"ל

(ג) כי מרדכי היהודי (אסתר י, ג) וגו' אמר וגדול ליהודים ולא אמר גדול בלבד מפני שבא לומר שהוא גדול בתורה ובמעשים ולכך אמר כי גדול ליהודים שהם נקראים יהודים על שם שמודים ביחודו של הקדוש ברוך הוא ואליהם הוא גדול כי מורה להם יחודו שיהיו עובדים אליו ואמר (שם)

ורצוי לרוב אחיו נראה פרושו שהיה בעל עצה לרוב אחיו שאם היה חסרון לאחד היה נותן לו עצה וזה נקרא ורצוי לרוב אחיו ואמר ורצוי לרוב אחיו שאם כל אדם יתחבר אליו אפילו הפחותים אף על גב כי יהיה זה מעלת ענוה יותר אבל יהיה זה אל המלך שפלות כי מרדכי שהיה משנה למלך אין ראוי שיהיה משותף עם הכל שזה יהיה שפלות למלך ובשביל כבוד המלך אין לעשות זה ולכך אמר ורצוי לרוב אחיו

ואמר (שם) דורש טוב לעמו אצל המלך אף כי אינו מבקש היה דורש טוב ומבקש להטיב להם בכל מה שאפשר להטיב ודובר שלום לכל זרעו ודבר זה ר"ל שהיה מדבר הטוב על זרע עמו ישראל דהיינו על הכלל והיה מספר שבח שלהם וזהו דובר שלום לכל זרעו ואמר לכל זרעו וזהו הפך המן שהיה מדבר לשון הרע על ישראל לומר שהם כנגד המלכות אבל מרדכי היה דובר שלום.

ובגמרא (מגילה טז, ב) אמר תני רב יוסף לרוב אחיו ולא לכל אחיו מלמד שפרשו ממנו מקצת סנהדרין, ור"ל כי מקצת סנהדרין אמרו אל תתאוה לשלחן מלכים כאלו המלכות הוא על כתר תורה וזה אינו כי כתר תורה על כתר מלכים אף על גב דודאי מרדכי כל מה שעשה לא עשה רק להצלת נפשות ישראל הרי שם אמר רב יוסף גדול תלמוד תורה מהצלות נפשות ... ופי' זה כי הצלות נפשות שמציל הנפש שלא ימות ותלמוד תורה יתן קיום נצחי אף בעולם הבא ולכך אף אם כוונת מרדכי להצלת נפשות לא היה לו לעשות זה כי התורה היא על כל ולכך פרשו ממנו מקצת סנהדרין אבל מ"מ הרוב לא פרשו מן מרדכי כי הצלות נפשות ג"כ מביא לעוה"ב כי יפה שעה אחת בעולם הזה בתשובה ומעשים טובים מכל חיי עוה"ב ולכך גם בהצלת נפשות תלוי חיי עוה"ב ואלו דברים אשר אמר רצוי לרוב אחיו דורש טוב לעמו ודובר שלום לכל זרעו פי' כי מרדכי היה שלום עם הבריות אשר הבריות נחלקים לג' חלקים החלק האחד מהם האנשים יחידי הדור והם החשובים השני הם כלל בני אדם והם בינונים שהם סתם בני אדם החלק הג' הם הקטנים. וכנגד החשובים אמר רצוי לרוב אחיו שהם כמותו חשובים והם הסנהדרין שהם החשובים והם עיני העדה ומפני כי דרך החשובים שכל אחד רוצה להראות חשיבתו וכאלו הוא גדול יותר ולכך אינו רצוי להם ועל זה אמר כי מרדכי היה רצוי לרוב אחיו וזה כנגד החשובים וכנגד סתם בני אדם שהם כלל האומה אמר דורש טוב לעמו שהיה רוצה להטיב להם בכל שאפשר כי ראוי להטיב אל הכלל וכנגד חלק הג' אמר ודובר שלום לכל זרעו הם הקטנים זרע ישראל ומפני כי הקטנים אין להם כח ולכך אין להם שלום מן בעלי זרוע ועל ידי אלו דברים היה מרדכי שלום לכל זרעו ועל זה אמר ודובר טוב לבריות והיה טוב לשמים במצות ובמעשים ועל זה אמר כי מרדכי היהודי שנקרא יהודי בשביל שמסר נפשו על קדוש שמו המיוחד כמו שנתבאר למעלה אל תקרא יהודי אלא

יחודי והרי אין לך יותר טוב לשמים כמו זה שמסר נפשו על קדוש שמו ואמר כמו שהוא טוב לשמים כך היה טוב לבריות ועל זה אמר רצוי לרוב אחיו ולא תאמר דוקא לגדולים רק אף לסתם בני אדם ולא לזה בלבד רק אף קטנים והם ג' חלקים מבני אדם כמו שנתבאר והנה היה מרדכי טוב לשמים לגמרי וטוב לכל הבריות ואמר (אסתר י', ג) משנה למלך אחשורוש וגדול ליהודים, שהיו יראים האומות לעשות דבר רע ליהודים מפני כי מרדכי שהוא ג"כ יהודי משנה למלך והיה גדול ליהודים ולכך היה פחדו על הכל וכמו שהיה מרדכי מציל היהודים מן הרע כן היה מרדכי עושה הטוב לגדול ולקטון כי היה רצוי לרוב דורש טוב לעמו ודובר שלום לכל זרעו ואמר (שם) משנה למלך ולא אמר כי מרדכי היהודי גדלו המלך אחשורוש מעל כל השרים כמו שכתב אצל המן (שם ג', א) וישם את כסאו מעל כל השרים כי הלשון משנה אף אם היה מרדכי תמיד אצל המלך לא היה קרוב אצלו להיות עמו אחד לשתות עמו מיינו או לאכול עמו מפת בג המלך רק היה משנה ומשונה ממנו במעשים ובתורה ולכך אמר (שם י', ג) כי מרדכי היהודי בשביל שהוא יהודי אשר שם יהודי בא על מי שהוא מודה ביחודו יתברך לכך הוא משנה למלך אחשורוש שהיה משונה מאתו בתורה ובמעשים ולא תאמר בשביל שעלה לגדולה היה מתקרב למלך אחשורוש ופורש מעמו שהם עם עני ודל אינו כך רק היה רצוי לרוב אחיו דורש טוב לעמו ודובר שלום לכל זרעו. ומי שהושיע את עמו ישראל בגלותם מיד אויביהם והיה אתם שלא ישלטו בהם שונאיהם יושיע את עמו בגלותם הזה ויציל אותם מן מבקשי רעתם וברחמיו ובחסדיו הגדולים יגאל אותם אמן וכן יהי רצון במהרה בימינו אמן.

סליק], תם ספר אור חדש על מגילת אסתר
מלבי"ם

(ג) עד שמרדכי נשאר בתקפו ולא נשבתה הצלחתו, צדיקים יירשו ארץ וישכנו לעד עליה (תהלים לז), והגם שהיה משנה על כל המדינה וממונה על היהודים בפרטות, מ"מ היה רצוי לרוב אחיו, כי היה בכל עניניו דורש אך טוב לעמו, ולא התנהג עמו בתוקף וחזקה רק בשלום ובמישור: